

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

קח.

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל ק. [ע"ש] שבוטות
מט. (ב) לעיל סה.
(ג) [נס"ח]: וחמשתיו.
(ד) ב"מ ג. (ה) מתנתין
הא לקמן מ"ל וכן
בשבוטות ועין בספר כ"ג
(ו) ש"ן קודם ד"ה טען.

תורה אור השלם

1. או מבבל אשר ישבע
עליו לשקר ושלם אתו
בראשו וחמשתיו יסף
עליו לאשר הוא לו
יתננו ביום אשמתו:
ויקרא ה כד

הגהות הב"ח

(א) נ"ל משלם חומשא
וכפילא אבל בתרי גברי
הא נשלם כפילא: (ב) שם
הכי דמי כגון טענן:

רבינו הגנאל

דאמר רבא אחמיתו
יוסף עליו התורה ויבתה
חמיתו הרבה לקרן אחת
שמע מינה. כתב ר"ח ד"ל
השתא איכא למימר ה"ה
לכפילי ואיכא למימר דוקא
חומש דרבייה קרא אבל
כפל לא ולא מכרעה.
תבעוהו בעלים לשומר
ונשבעו שילם והוכר הגנב.
קרא ודאי לשומר. כפל
למי. אביי אמר לבעל
הפקדון רבא אמר למי
שהפקדון אצלו. פ"ח
דצ"ל וקיימא לן כרבא.

ובאו עדים. דכשנשבע היתה אללו לחייב כפל והדר הודה איש
אבתרייתא: מאי מיחייב חומש אהך שבוטות בתרייתא או לא:
והא איחייב ליה כפילא. עליה דהאי ממון: או דלמא שבוטות
המחייבנו כפל פוטרתו מן החומש. כגון אי הוה מודה השתא
אקמייתא אחר העדלת עדים הוה
מיפטור מחומש אבל השתא דאבתרייתא
אודי וקך שבוטות לא חייבתיא כפילא
תחייבתיא חומשא. והכא ליכא למימר
יכא ידי בעלים שבוטות ראשונה דמי
אמרינן ליה היכא דלתו סהדי אשבוטות
שניה דאמרינן אשבוטות חנם לא
מחייבי כפילא אבל היכא דאודי עלה
קיימא לן לעיל (דף קו.) השביע עליו
חמשה פעמים כו' דלענין חומש ואשם
לא שני ליה בין שבוטות עלמנו לשבוטות
דיינין וכלבד שיכפור ממון: אמר
לאחד מן השוק. שאין שומר על
שורו: **משביעך אני**. משום הודה
מעלמנו דסיפא נקט אבל משום כפל
בלאו שבוטות נמי מחייב: **תרי חומשי**
או תרי כפילי בחד גברא מאי הכי
גרסינן: לקרן אחת. אם כפר וחזר
וכפר וה"ה לתרין כפילי: **שבוטותו**
בעלים לשומר חנם ונשבע. שנגנבה
ונפטור ואח"כ שילם לפני משורת
הדין: **כיון דאטרחיה**. שומר לבעלים
עד שהצטרפו לבית דין ונשבע אע"ג
דהדר שילם לא מקנו ליה בעלים
לשומר כפילא בשעת תשלומים: שהרי
אמרו וכו'. ויכול היה ליפטור שבוטות:
הא

ובאו עדים אקמייתא והודה אבתרייתא מאי
ממון המחייבתו כפל פוטרו מן החומש והא
איחייב ליה עילויה כפילא או דלמא שבוטות
המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש והא
שבוטות בתרייתא הואיל דלא קא מחייבא
ליה כפילא תחייבתיא חומשא אמר רבא
ת"ש^(א) אמר לאחד מן השוק היכן שורי
שגנבת והוא אומר לא נגבתי משביעך אני
ואמר אמון והעדים מעידים אותו שגנבו
משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו
משלם קרן וחומש ואשם והא הכא עדים
הוא דמחייבי ליה כפילא הודה מעצמו אין
אבל הודה אחר עדים לא ואי סלקא דעתך
שבוטות המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש
אמאי הודה אחר עדים לא מכדי הא שבוטות
לא קא מחייבא ליה כפילא תחייבתיא חומשא
אלא לאו שמע מינה "ממון המחייבו כפל
פוטרתו מן החומש ש"מ בעי רבינא חומש
וכפילא בתרי גברי מאי היכי דמי כגון שמוסר
שורו לשני בני אדם וטענו בו טענת גנב
חד נשבע והודה וחד נשבע ובאו עדים
מאי מי אמרינן בחד גברא קפיד רחמנא
דלא משלם חומשא וכפילא^(ב) הא נשלם
נשלם עלה חומשא והכא נמי חד ממונא דלא
פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי היכי דמי^(ג) שמען טענת
אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבע והודה אי נמי כגון שמען
טענת גנב ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים
מאי מי אמרינן תרי גוויי ממונא קאמר רחמנא דלא נשתלמו עילויה חד
ממונא והכא חד גוויי הוא או דלמא תרי ממונא אמר רחמנא דלא
לשתלמו עילויה חד ממונא והכא נמי תרי ממונא נינהו תא שמע^(ד) דאמר
רבא^(א) וחמיתו יוסף עליו התורה ריבתה חמיתו הרבה לקרן אחת
ישמע מינה: תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל למי
אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר למי שהפקדון אצלו אביי אמר לבעל
הפקדון כיון דאטרחיה בשבוטות לא מקני ליה כפילא רבא אמר למי
שהפקדון אצלו כיון דשילם מקני ליה כפילא וקא מיפלגי בדיוקא
דמתניתין דתנן^(ב) והמפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו
שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא
הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה
למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם ונמצא
הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה
למי הוא משלם לבעל הפקדון אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא אביי
דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע מעמא דלא רצה לישבע
הא

ובאו עדים אקמייתא. תימה דע"כ כשצאו עדים אקמייתא
ואומרים בצותה שעה ראיוהו ברשותו ונמצא שמכחישין
גם שבוטות שניה שנשבע שאבד וכשהודה אחר עדים אמאי משלם
חומש הא קתני לעיל^(א) בצרייתא דהיכן פקדוני כו' הודה מעלמנו
משלם קרן וחומש משמע דוקא הודה
מעלמנו אבל אחר עדים לא ויש לומר
ללעולם בטענת אבד הודה לאחר
עדים נמי משלם חומש כדמשמע
בסמוך דקאמר מכדי האי שבוטות לא
מחייבא ליה כפל תחייבתיא חומש אלא
שמע מינה ממון המחייבו כפל פוטרו
מן החומש משמע הא היכא דליכא
כפל בהעדלת עדים כמו בטענת
אבד דמתחייב חומש בהודה אחר
עדים ולעיל לאו דוקא נקט מעלמנו
אלא הוא הדין אחר עדים ואידי
דמנא כסיפא הודה מעלמנו גבי טענן
טענת גנב מנא נמי צרישא:
חד [נשבע] והודה וחד [נשבע]
ובאו עדים. נראה דוקא
נקט מתחילה הודה דאי מתחילה כפר
חד ובאו עדים ואח"כ הודה חד
הו עדים קודמין להודאה ומחייבי
תרויהו כפילא דעדים כשצאו להעיד
על שניהם העידו אבל כשהודה חד
קודם אע"פ שאח"כ צאו עדים יש
לומר דפטור והכי משמע בכולה
הך שמעמא דמודה בקנס ואח"כ
צאו עדים דפטור:

מען טענת אבד ונשבע והודה
והזר וטען טענת אבד. נראה
דל"ג והודה דלם הודה מיד היא
ברשותו להמחייב באונסים משעה
שנשבע לשקר ומה שיחזור ויטעון
שוב אבד אין כופר כלום ואפי' אמר
לאחר שבוטות אבד אלא נראה דלא
הודה אלא לאחר שבוטות שניה ומינה
תימא מאי קמבעיא ליה לרז פפא
הא מתניתין היא דמייתי לעיל (דף
קו.) השביע עליו ה' פעמים בין
צפני צ"ד בין שלא צפני צ"ד וכפר
עליו חייב על כל אחת ואחת:

והזר וטען טענת גנב ונשבע.
תימה היאך השביעוהו בית
דין כיון שנפטור צבית דין שבוטות
ראשונה ואפילו חזר וטען שלאחר
שבוטות ראשונה נגנב מ"מ למה
השביעוהו והלא משבוטות ראשונה
שנשבע לשקר חייב באונסים נמצא
שלא כפר כלום צמה שטען שנגנב
אחר שבוטות ראשונה ואין לומר
שצאו לפני בית דין אחר שלא ידעו
שכבר נפטור והשביעוהו וכיון שנשבע
על פי צית דין (אע"ג) שלא ידעו
מיחייב כפל והא דאמרינן לעיל שכבר

יכא שבוטות ראשונה היינו שאותו צית דין עלמנו השביעוהו וטעו דאין סברא לחלק כלל ונראה דמיירי דאמר ליה בעל הפקדון שוב
לאחר שנמצא שקרן שבוטות ראשונה רצוני שתהא עליו שומר חנם כמתחילה וחזר וטען לאחר שעשיתי שומר חנם נגנב ופוטור עלמנו
שהרי לא נתחייב באונסים צמה שעשאו צפירוש ש"ח אבל תימה דא"כ לא הוה חד ממונא דהשתא הפקידו אללו פעם שניה ומה לי לקחו
צידו ונתן לו ומ"ל שלא לקחו אלא אמר ליה בעודו צידו תהא עליו שומר חנם: **וְתָרִי בַּיָּדֵי**. מחמת שנעשה פסול שבוטות שניה
משעה שנמצא שקרן ברשותו אין לפוטרו משום דחשוד על השבוטות מדרבנן הוא דמיפסל כדמוכח בשבוטות (דף מה.) דקתני ושכנגדו
חשוד על השבוטות ומשמע התם דמדרבנן הוא וכיון דמדאורייתא שבוטות שבוטות מחייב כפל: **רַבָּא אָמַר אֲמִי שֶׁהַפְּקִדוֹן אֲצִלּוֹ**.
וא"ת דהכא סבר רבא דאע"ג דאטרחיה לצי דינא מקני ליה כפילא וצפרק המפקיד (ב"מ דף לה.) גבי ההוא גברא דאפקיד כיפי
גבי חבירה קאמר רבא שפיר עבד דלא אהדר ליה הכא אטרחיה לצי דינא התם לא אטרחיה לצי דינא ויש לומר דהתם שאני
דאטרחיה לצי דינא ולא פרע ליה מידי אלא רב נתמן אגבייה לאפדנא מיניה אבל הכא אע"ג דאטרחיה לצי דינא קנת שנשבע
לו תחילה מכל מקום הרי שילם לו לבסוף ולא אטרח לצי דינא הלכך מקני ליה כפילא:

קבו א מיי פ"ד מהל'
גינה הל' ו:
קבו ב מיי סס הל' ו:
קבו ג ד מיי סס הל' ה
[כך אלפס צ"מ פ"ג
דף ע"ט]:
קבו ה מיי פ"ח מהל'
שאלה ופקדון הל' ד
טוח"מ סי' רלד וסי' רלח:
קס ו מיי סס הל' א
טוח"מ סס:

מוסף רש"י

אמר לאחד מן השוק
כו'. הכא לא גרסינן
משביעך אני דהא בלא
שבוטות נמי מחייב כפל
שה גנב ממש הוא
ונגנב מכדי ישלם שנים
בלא שבוטות (שבוטות
ח.ס.) שילם ולא רצה
לישבע. שבוטות שומרים
שלא פשע בה ואלא
ליפטור בשבוטות וז'
שמי שיהיה יול
אמרו סי' (ב"מ ג.כ.)
למי שהפקדון אצלו.
דכיון דשילם קנה כל
תשלומיה (ח.ס.)